

Activitats per a l'estiu.

2018-2019.

Albert Bertomeu Castelló

Nom i cognoms:

Grup:

1 Trimestre.

Grècia i Roma.

La cultura grega està considerada com el bressol de la nostra cultura, la música en aquesta cultura serà molt important ja que es considera com un element que té una relació amb el món de l'home i del sobrenatural.

De fet el mot música en grec vol dir l'art de les muses.

Característiques de la música grega:

- El mot música engloba la poesia, música i dansa.
- És monòdica (una sola línia melòdica)
- El sistema grec està basat en un tipus d'escala descendents que s'anomenen modals.
- Utilitzen una notació alfabètica.(no les notes, sinó lletres).

Destaquem els següents instruments:

- El Salpinx (un tipus de trompeta)
- La Lira.
- El aulos (com si fos una flauta de dos tubs)

Roma serà molt menys original que Grècia en quan a la música i copiarà pràcticament tota la cultura musical grega.

A Roma la música era un mer entreteniment sense més transcendència, dissenyat per a distraure i divertir.

L'Edat Mitjana.

L'Edat Mitjana és el període històric que va del segle V al XV. En aquesta època els nobles que vivien als castells posseïen les terres i feien guerres com a cavallers. Els monjos dels monestirs i les esglésies resaven, estudiaven i predicaven la religió cristiana a tot el món. I la gent senzilla del poble treballava al camp i comerciaven a les ciutats.

La major part de la música religiosa que es feia en aquesta època s'anomenava **cant gregorià**, perquè va ser el Papa Gregori I qui va decidir com havia de ser. Així, el gregorià és una melodia en llatí que es canta **a capella** (és a dir, sense instruments) i que s'utilitzava per a resar. El gregorià s'escriu amb **neumes**, unes notes quadrades, i es recullen en uns llibres escrits a mà anomenats **còdex**.

Els nobles cantaven les cançons que componien els **trobadors**. Aquestes cançons profanes eren molt diferents a la dels monjos, ja que les cantaven amb el seu propi idioma, amb acompanyament instrumental i les utilitzaven per a expressar els seus sentiments i contar històries i llegendes.

La gent humil escoltava la música que interpretaven els **joglars**, que eren artistes de carrer que cantaven, ballaven i tocaven instruments per als pobles i ciutats.

Els instruments més importants eren:

- El llaüt, d'origen àrab.

- La fídula i el Rebec: Instruments de corda fregada.
- El sac de gemecs i la flauta de bec: Instruments de vent
- Els instruments de percussió es feien servir a l'edat mitjana per acompanyar les danses i les cançons populars. Platerets, les Campanes, el Panderó...

2 Trimestre.

El Renaixement musical.

Durant el Renaixement (segles XV i XVI), les persones van aprendre a raonar, es van interessar per estudiar i conèixer la naturalesa i explicar científicament les coses que els importaven, deixant a una banda la religió. Aquesta nova forma de pensar es va anomenar humanisme.

En aquest afany per descobrir el món es van fer grans viatges, com el de Cristòfol Colom fins a la desconeguda Amèrica, i van veure la llum importants invents com la impremta, que va permetre que els llibres arribessin a més gent.

Els mecenes eren nobles que feien servir els seus diners per pagar i protegir els artistes.

La música religiosa dels catòlics seguia sent en llatí i a capella, però ara, els cors cantaven polifonia, és a dir, que homes i dones cantaven diverses melodies diferents alhora. Aquesta música es feia servir en les misses. Tomás Luis de Victoria va ser un gran compositor de música religiosa catòlica. Les persones que seguien la religió protestant cantaven melodies més senzilles anomenades corals.

Les cançons profanes també eren polifòniques, però parlaven de l'amor, de l'amistat, de les festes o criticaven a altres persones. Estaven escrites en l'idioma de la gent corrent i es acompanyaven d'instruments. Un tipus molt popular d'aquest tipus de cançó van ser els villancets. Juan del Encina va ser un gran compositor de Villancets.

Els instruments més importants del Renaixement van ser:

- El clave, que semblava un piano, però que funcionava prement les cordes del seu interior.

-La viola de mà, una antiga guitarra.

-La viola, que podia tocar-se a l'espatlla, com l'actual violí (Viola de braccio) o recolzada en les cames, com el violoncel (Viola de gamba).

El Barroc musical.

L'època del Barroc ocupa el segle XVII i la primera meitat del XVIII. En aquesta etapa de la història, els compositors treballaven al servei dels nobles i les esglésies, que els encarregaven les obres que havien de tenir preparades per a cada ocasió. La gent comprava entrades per anar al teatre a veure els cantants i els instrumentistes i aplaudir els més virtuoses, sobretot als castrati. Els lutiers, com el famós Stradivari, s'encarregaven de construir i arreglar els instruments musicals, especialment els de corda.

Per primera vegada es fa MÚSICA INSTRUMENTAL per a l'orquestra, que es crea al voltant dels instruments de la família del violí. Així, els compositors com Vivaldi creen concerts, que poden ser de dues maneres:

1. concert solista, que s'escriu per a ser interpretat per una orquestra i un instrument solista
2. concert grosso, en el qual intervé l'orquestra amb un grup de solistes.

Tots dos es desenvolupen en tres capítols o moviments, de velocitat contrastant (allegro-adagio-allegro). "Les quatre estacions" és un conjunt de quatre concerts molt populars d'aquest autor.

Altres compositors, com Bach, fan suites, que són obres que contenen moltes danses juntes.

La MÚSICA VOCAL es fa en forma d'òpera, que és una obra de teatre cantada amb el acompanyament de l'orquestra, la qual toca des del fossat, sota l'escenari. L'òpera té diferents parts:

- La obertura és la presentació de l'òpera. La toca l'orquestra abans que cap cantant entre en escena. L'orquestra sola també realitza interludis durant el transcurs de l'obra.
- En les àries, un sol personatge canta amb l'orquestra.
- Els recitatius són parts en què els actors fan un cant gairebé parlat.
- També hi ha cors i números de ball anomenats ballets.

L'òpera es va inventar a Itàlia. Una de les primeres òperes que es va escriure va ser "Orfeo", del compositor Claudio Monteverdi.

L'oratori és una òpera amb argument religiós, que com es porta a terme dins de la església, no es representa teatralment, només es canta. "El Messies" és un famós oratori de Haendel.

3 Trimestre.

El classicisme musical.

El Classicisme se situa en la 2ª meitat del segle XVIII, entre 1750 i 1800. En aquesta època, la gent seguia les idees de la Il·lustració, és a dir, que es preocupaven de que tothom tingués una educació i uns coneixements per esdevenir persones capaces de pensar i de respectar a els altres.

MÚSICA VOCAL.

Durant el Classicisme els compositors creen dos tipus d'òpera: la seriosa, amb grans decorats i arguments de llegenda, i la còmica, que comptava històries de la vida quotidiana, amb músiques enganxoses i situacions divertides.

MÚSICA INSTRUMENTAL.

En aquesta època neix el piano, que al principi es va cridar pianoforte. El piano té un mecanisme de martellets que fan vibrar les cordes en prémer les tecles. També es comencen a construir els primers clarinets.

La música escrita per a pocs instruments s'anomena música de cambra. Les sonates són

formes musicals que s'escriuen per a un o dos instruments. Els quartets de corda eren interpretats per l'agrupació de dos violins, una viola i un violoncel.

En el Classicisme també es feien simfonies, que eren sonates per a tota una orquestra.

Els COMPOSITORS més importants d'aquesta època són Haydn, Mozart i Beethoven.

FRANZ JOSEPH HAYDN (1731-1809)

Va néixer a Àustria, i va aprendre música amb el seu oncle, com cantor d'una catedral a Viena i de forma autodidacta. A poc a poc va ser conegut per personatges influents i va entrar al servei del príncep Nicolau Esterházy, noble hongarès i generós mecenes de les arts amb qui va romandre gairebé trenta anys com a director musical de la cort. Haydn componia qualsevol tipus de música que li sol·licitava el príncep, dirigia representacions, instruïa i supervisava al personal musical i s'encarregava de la reparació d'instruments.

Va ser professor de dos joves i prometedors músics que lluitaven per fer-se un lloc en l'ambient musical vienès: Mozart i Beethoven.

La seva producció musical és molt àmplia. Entre les seves obres instrumentals trobem prop de 50 sonates per a piano, 68 quartets de corda i més de 100 simfonies (Els adéus, Oxford, Sorpresa, Militar ...). Entre les seves obres vocals trobem òperes, misses i oratoris.

WOLFGANG AMADEUS MOZART (1756-1791)

Nascut a Salzburg, va estudiar amb Leopold Mozart, el seu pare, conegut violinista i compositor a la ciutat. Des de molt petit va demostrar dots excepcionals per a la música: als sis anys era ja un intèrpret avançat al piano i un eficaç violinista, i feia gala d'una extraordinària capacitat per a la improvisació i la lectura de partitures.

Així que el seu pare el va portar de gira per les corts europees, el que Mozart va aprofitar per conèixer tots els estils musicals a alhora que deixava sorprès al públic dels més il·lustres teatres i salons aristocràtics.

A la seva ciutat va aconseguir treball com a mestre de capella, però la seva inquietud creadora i la seva actitud rebel li van servir per ser expulsat del seu càrrec i viure la resta dels seus dies a Viena, tal com ell desitjava, guanyant-se la vida com a artista independent, a mercè de l'èxit o fracàs de les seves obres. Després d'uns anys de relatiu reconeixement, en el moment de la seva mort es trobava en una difícil situació econòmica. Va ser enterrat en una fossa comuna.

Malgrat la seva curta vida i malmesa carrera, Mozart ens va llegar una immensa producció de més de 600 obres, mostra del seu geni i la seva desbordant imaginació. La seva obra instrumental inclou nombroses peces per a piano entre les que es troben sonates, música de cambra per diferents combinacions d'instruments, 41 simfonies i diversos concerts (per a piano, violí i diferents instruments de vent). En el camp de la música vocal, les seves òperes mereixen un capítol a part. Recordarem alguns títols com La flauta màgica o Les noces de Figaro. També mereix atenció la seva obra religiosa, entre la qual podem destacar el Rèquiem (obra que no va poder acabar).

LUDWIG VAN BEETHOVEN (1770-1827)

Beethoven va néixer a Bonn, però va passar gairebé tota la seva vida a Viena, on es va donar a conèixer exhibint-se com a pianista enfront dels més encastellats personatges de l'alta societat, als quals sempre va tractar com els seus iguals. "El que vós sou -va arribar a escriure, irritat, a un noble-, ho sou per naixement; el que jo sóc, ho sóc pel meu talent i la meva feina ". Beethoven es considerava a si mateix un artista, i es mostrava fervent partidari de les noves idees sobre els drets de l'individu, la llibertat i la igualtat entre els homes nascudes de la Il·lustració i la Revolució Francesa.

Estimava la pau i la democràcia, i creia en l'ésser humà com a forjador del seu propi destí. El començament de la seva sordesa, inacceptada per ell mateix i sempre oculta, li farà allunyar-se de la vida social, marcat per la desgana de viure i la lluita interior. Passava llargues temporades al camp, on l'absència de companyia humana li evitava la humiliació que els altres advertissin la seva falta d'oïda. A més, nombroses decepcions amoroses i el desgast que li va produir la lluita per la tutela del seu nebot Karl, van contribuir a agrir el seu caràcter.

No obstant això, les seves amistats van ser fidels i els seus admiradors incondicionals. Si l'enterrament de Mozart havia estat trist i anònim, s'afirma que al funeral de Beethoven van acudir 20.000 persones.

De la seva obra destacarem els quartets de corda, les sonates per a piano, les seves 9 simfonies, entre les que destacarem la Tercera (Heroica), la Cinquena, la Sisena (Pastoral), i la Novena (Coral) i el concert per a piano Emperador, a més de la seva única òpera: Fidelio.

El Romanticisme musical.

El Romanticisme es va desenvolupar al segle XIX. Els compositors d'aquesta època eren apassionats, estimaven la natura, el misteriós i l'espiritual, i pensaven que fer música era la millor manera d'expressar els seus sentiments.

MÚSICA VOCAL.

Durant el Romanticisme es feien dues formes de música vocal:

- 1) El lied, que era una cançó per a veu i piano.
- 2) L'òpera, que es va desenvolupar en tres països europeus:
 - França, on Bizet va compondre l'òpera "Carme".
 - Itàlia, on a la gent li agradava anar a escoltar el bel canto, és a dir, les òperes en què els cantants demostraven les seves qualitats, com a "El barber de Sevilla", de Rossini. El compositor Giuseppe Verdi, però, va fer òperes en què el més important era el argument, l'orquestra i els cors, no els cantants, com passa en la seva òpera "La Traviata". Posteriorment, compositors com Puccini van optar per utilitzar arguments de la vida real. Aquesta corrent es va denominar verisme.
 - Alemanya, on Wagner pensava que l'òpera, que ell va cridar drama musical, era una obra d'art total, doncs contenia totes les arts (pintura, literatura, música, dansa ...). En les seves òperes, Wagner associava una melodia diferent a cada personatge. Aquesta melodia es deia leitmotiv. Un exemple de les seves òperes el tenim a "L'anell dels Nibelungs".

MÚSICA INSTRUMENTAL.

La música que es tocava en el Romanticisme era de diversos tipus:

1) Música per a piano: es feien formes lliures que rebien diferents noms (nocturn, estudi, fantasia ...). Chopin i Schumann van ser grans compositors i intèrprets de música per piano.

2) Música de cambra: per a pocs instruments.

3) Música per a orquestra: els compositors escrivien simfonies, concerts i poemes simfònics (que componien pensant en el significat del seu títol o d'una història treta d'un llibre, com va fer Richard Strauss en "Així va parlar Zaratustra". La música que s'inspira en un text es diu música programàtica.)

A més, durant el segle XIX van sorgir molts compositors que van investigar les músiques i les danses tradicionals del seu país per usar-les en les seves composicions, i així donar-les a conèixer a tot el món. Aquesta manera de fer música es va denominar Nacionalisme. A Espanya van destacar músics com Manuel de Falla, Isaac Albéniz i Joaquim Turina.

Activitats.

1. Anomena 3 instruments de l'Edat Mitjana. A quines famílies pertanyen?
2. Quins anys compren l'Edat Mitjana? Busca a internet quin esdeveniment va fer que comencés aquesta època.
3. Qui eren els joglars?
4. Quina notació utilitzaven al cant gregorià? Amb quina llengua es cantava?
5. Quins segles comprenen l'època del Renaixement?
6. Què és l'humanisme?
7. Què és un mecenes? Es podria dir que es com els patrocinadors dels equips de futbol d'avui en dia?

8. Busca en internet 3 compositors espanyols del Renaixement.

9. Escolta la missa per al papa Marcelo de Palestrina. S'escolta una veu sola com en el cant gregorià o més d'una?

10. Quins segles ocupa el Barroc?

11. Quines diferències hi ha entre el concert de solistes i el concerto grosso?

12. Qui eren els castrati?

13. Qui són els lutiers?

14. Busca en internet la següent informació sobre Stradivari:

- D'on era.
- Quins instruments feia
- En quin any va neixer i quan va morir,
- Quants instruments queden en l'actualitat.

15. Defineix els següents mots del món de l'òpera: Obertura, Ària, Recitatiu.

16. Busca en internet a 2 compositors del Barroc Italians i Alemanys.

17. Anys que compren el Classicisme musical.

18. En quines dos varietats es divideix l'òpera? Explica cadascuna d'elles i posa'n un exemple.

19. Quins dos instruments naixen en aquesta època?

20. Què és un quartet de corda?

21. Resumeix les vides de Haydn, Mozart i Beethoven.

22. Quina és l'obra que Mozart va deixar inacabada?

23. Quina és l'única òpera de Beethoven?

24. En quin segle és desenvolupa el Romanticisme.

25. Quins dos tipus de música cantada es feia?

26. D'on era Wagner? Diques una obra d'ell. Què és el leitmotiv?

27. Anomena i defineix els tipus de música instrumental que es feia al Romanticisme.